

Universitatea din Pitești

*Zilele porților deschise
pentru studenții
economisti*

30 martie 2012

ECONOMIA POSTCRIZĂ

CE știm?
vrem?
putem?

29 martie 2012

- **Ce știm?**

- *Certitudinea îndoielii*

- **Ce vrem?**

- *Definirea așteptării*

- **Ce putem?**

- *Corecția modelului*

Ce știm?

*„Nimic nu e mai ușor
și mai tentant
în economia politică
decât confuzia
între schemele
ideale și realitate”*

Raymond ARON

Disonanța cognitivă

- Criza actuală a creat o situație atipică pentru modul cum ne raportăm la funcțiile științei: teoria economică oferă un **răspuns inconsistent** problemelor economiei concrete (*ineficiența cunoașterii*).
- Amplificarea **disonanței cognitive** survine pe două căi antinomice:
 - *teoria susține că realitatea va asculta într-un final de tezele ei, că își va corecta deviațiile și își va relua traiectoria normală („confusio verborum,,);*
 - *realitatea nu dă semne vizibile că se va întoarce la un comportament cunoscut, sfidând schemele teoretice („confusio rerum,,).*

Repetabila schimbare

- Suntem **suspendați** între:
 - ❖ condiționarea înțelegerii și a explicației de către **cunoaștere** (teoria mainstream) și
 - ❖ condiționarea deciziei (acțiunii) practice de **realitatea** contingentă.
- Sentimentul de suspendare între scheme teoretice perfecte prin abstracțiunea lor și structuri ale realității cu consecințe neașteptate (chiar excesiv iraționale) pare să fie specifică apropierii unei **schimbări radicale** a stării generale a sistemului:
 - ✓ *legea bifurcației, alt nivel de complexitate, o nouă civilizație, un nou ciclu lung al dezvoltării, a doua modernitate, teoria forțelor unificate, o lume globală etc.*

• Sistemul economiei de piață s-a consolidat în universul procesual al **industrialismului** și al **statului-națiune**:

- *pondere covârșitoare la crearea valorii adăugate aparține* **industrii prelucrătoare**;
- *raporturile capital-muncă erau* **reglementate** *direct de către părți*;
- *viziunea teoretică se structura în jurul conceptului de* **economie națională**.

• Sistemul actual este de tip ierarhic centrat pe **financiarizare** și **piețe supranaționale**:

➤ *sectorul financiar este responsabil de partea cea mai consistentă a valorii adăugate din economie;*

➤ *capitalul deține **controlul absolut** în relația cu forța de muncă;*

➤ *teoria mainstream este capitalismul corporatist care consacră **prevalența capitalului** în raport cu munca, a piețelor în raport cu statele, a economiei în raport cu societatea.*

Limitele schemelor

- Economia de tip global s-a configurat progresiv în ultimul secol.
 - ✓ Extensia maximă a fost atinsă în ultimele patru decenii:
 - Ciclicitatea **balonului speculativ**;
 - **Instabilitatea** devine cronică;
 - Ciclul de afaceri este dependent de **fictivizarea** monetară;
 - Obiectivele economiei sunt în **conflict** permanent cu obiectivele societății;
 - Piețele **controlează** statele;
- *Provocarea este uriașă pentru țările emergente, cu un grad de risc suplimentar pentru finalizarea proiectelor transformatoriale specifice țărilor postcomuniste.*

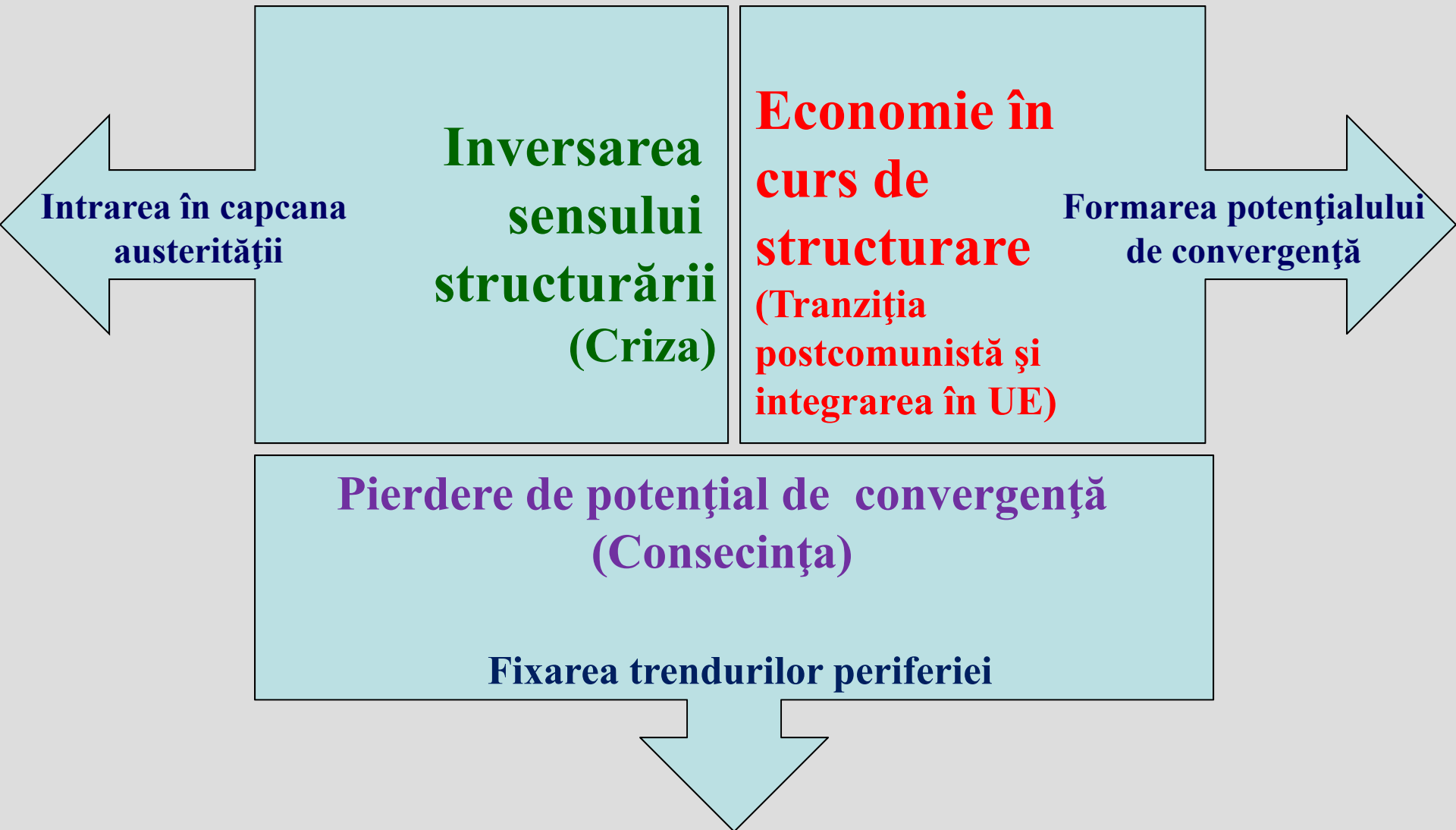
Criză peste criză

- **În România criza este de contagiune venită pe canalul financiar al economiei deschise, de tip global;**
- **Impactul s-a amplificat prin resuscitarea dezechilibrelor specifice crizei transformătionale interne prelungite:**
 - **o economie slab structurată (*criza obiectivelor de durată*);**
 - **dependență suboptimală de fluxurile externe de capital (*criza mijloacelor inclusive***

Trivergența economiei

Sursele trivergenței

- Din perspectivă identitară:

- **Regresivitatea efortului propriu** pentru dezvoltare (*calculul variabilei naționale din funcția economiei deschise*). 1990–2012 nr. de salariați s-a înjumătățit.

- Din perspectivă strategică:

- **Debalansarea cronică a structurii economiei prin favorizarea avantajelor de locație** (neglijarea avantajelor comparative și competitive - *calculul variabilelor contributivității din funcția economiei globale*).

- Din perspectivă operațională:

- **Decorelarea deciziilor de reformă a economiei de consecințele structurii proprietății și a capitalului asupra structurii socio-economice** (*validarea rezultatelor*).

Disonanță în mixul de politici

- **Slaba coordonare** a politicilor macroeconomice din mix a dus la rezultate diferite în privința consistenței, coerenței și constanței decizionale:
 - efecte **antinomice** (politica monetară vs. politica fiscală);
 - efecte **constrictive** (politica fiscală vs. politica industrială);
 - efecte **recesive** (politica veniturilor vs. politica industrială).
- Inconsecvențele strategice au generat **dezechilibre** sectoriale și funcționale:
 - ✓ sectorul monetar s-a focalizat excesiv pe sectorul public;
 - ✓ sectorul real s-a îndreptat prevalent spre servicii și retail.

- **Inversiunea structurării economiei:**
 - ✓ *De la consolidarea spațiului pieței funcționale la resurecția fenomenelor economiei slab restructurate:*
 - **decuplarea** economiei monetare de economia reală;
 - **acutizarea efectelor sociale** ale dezindustrializării;
 - reapariția **arieratelor**;
 - miza pe **autoconsum**;
 - extensia maximă a ponderii **reexportului**.

- **Fixarea trendurilor periferiei:**
 - ✓ De la convergență la stagnare și/sau **divergență** cu modelul de economie țintit:
 - **emigrația** economică;
 - integrarea regională ca **piață de consum**;
 - investiții străine prevalent în **retail**;
 - **exportul** resurselor naturale;
 - muncă internă **slab calificată** sau necalificată;
 - **coeziune** socială precară;
 - **scăderea populației**.

Substratul crizial (1)

- **Nefinalizarea** principalelor procese ale modernității:
 - urbanizarea și industrializarea;
 - raționalizarea dependenței de natură.
 - economia de piață;
 - *piata ca mecanism reglator al economiei s-a consolidat pe o continuitate de sute de ani în țările occidentale.*
 - funcționalitatea statului-națiune;
 - *recuplarea exercitării puterii la obiectivele naționale pe termen lung, de genul modernității construite și trăite, al rafinării confortului locuirii, al consolidării sentimentului de apartenență la spațiul românesc prin identificare cu performanța civilizatorie.*

Substratul crizial (2)

- **Insuficienta înțelegere a fundamentelor și regulilor economiei de piață:**
 - precaritatea culturii antreprenoriale;
 - tradiția bizantină a fluidității culturii legalității;
 - lipsa de exercițiului consolidat social al respectului față de valorile democrației.
- **Excesul de salarizare la minim:**
 - consecința unei duble cauze – mentalitatea teritoriului și penuria cronică de locuri de muncă.

Ce vrem?

„ Fără iluzia confortabilă
a ordinii pline de sens,
nu avem de ales
decât să privim în față
o dezordine fără sens.”

Dexter PALMER

Calitatea spațiului public?

- **Agenda publică** se citește începând cu subsolul:
 - Absența din dezbaterile publice a temelor ce țin de durată lungă, dezvoltarea durabilă, buna guvernare, identitatea națională, proiectele prioritare, performanța lideranței etc.
- Exces de manifestări publice ale „**mediacrității**” (arderea combustibilului pe sirenă, dezbaterile fără argumente, munca la televizor):
 - *De la propaganda succesului la pălăvrăgeala pentru imagine.*
- **Oferta de modele**, de ideal în viață este precară:
 - Educația este subîntinsă de manelizare, se desfășoară experimente prin lege, din fundamentele culturale ale învățământului lipsește „setul central de idealuri”, (tipologia umană țintită prin educație).

Anomaliile resurecte?

- Evitarea fenomenului de **rent seeking** (împroprietărire colectivistă, capitaliști de carton):
 - ✓ *De la furtul din conductele petroliere la parazitarea circuitelor bugetare.*
- Renunțarea la practica **distribuției politice** (mita electorală, capitaliști de partid):
 - ✓ *De la accesul la plan la apartenența la clan.*
- Eliminarea din cotidian a **tranzacției oportuniste** (comerțul cu rulmenți, traficul de carne vie):
 - ✓ *De la economia de penurie la economia de comision.*

Comportamente non-raționale?

- **Munca la negru** versus securitatea individuală și socială;
 - *absența pensiei și destrămarea plasei de siguranță (necontributivitate și nefiscalizare).*
- **Antreprenoriat** de ocazie;
 - *evitarea asumării exclusive a riscului investițional.*
- **Profit** dintr-o lovitură;
 - *afaceri pe termen scurt.*
- **Intermediere** speculativă;
 - *agresiunea asupra puterii de cumpărare.*

Consecințe paradoxale?

• Îndatorarea externă nu a evitat pierderea echilibrelor interne fondate pe dependența de sursele externe (*întărirea modelului economiei periferice*):

➤ *S-a conservat spațiul de stabilitate al economiei nominale lăsându-se să evolueze spre niveluri critice dezechilibrele economiei publice.*

• Canalul fiscal, corecția veniturilor salariale și aversiunea la risc (de creditare și investiții) au **anulat sporul de bunăstare** ca sursă a coeziunii sociale și ca semnal al convergenței reale:

➤ *S-au obturat conductele de alimentare a motorului creșterii economice.*

Dezechilibrele finanțelor publice?

• Abordarea greșită a problemei dezechilibrelor:

➤ se preferă **controlul consecințelor** și nu intervenția asupra **cauzelor structurale** directe:

- *cauza cauzelor* - *structura rarefiată a bazei de impozitare ca urmare a ocupării a cel mult a unei jumătăți din populația activă, în principal pe fondul dezindustrializării.*

- *cauza directă* – *slaba coordonare a celui mai sensibil social mix de politici publice: politica industrială (de dezvoltare economică), politica veniturilor, politica fiscal-bugetară.*

Ce putem?

**„ Un om care are ceva de spus
și nu găsește ascultători
e într-o situație proastă.
Încă și mai proastă
este situația ascultătorilor
care nu pot găsi pe nimeni
care să aibă ceva să le spună”**

Bertold BRECHT

Viziunea capcanei

- Renunțarea la descriptorii realității negative:
 - „de azi pe mâine” – efectul de *fata morgana* al **orizontului motivant**;
 - „merge și așa” – atitudinea specifică în comunitățile **neîncrezătoare în ideal**;
 - „să se facă” – dezangajarea **efortului propriu**;
 - „să se dea” – diminuarea **riscului asumării**;
 - „e din popor” – aplatizarea **comportamentelor**;
 - „răul vine din afară” – neasumarea implicării și a **răspunderii consecințelor**.

Înteruperea experimentelor

- **Internalizarea modelelor** care funcționează deja în țări cu comportamente și experiențe economice compatibile și nu experimentarea modelelor abstracte, a ideilor netestate sau a închipuirilor emoționale:

- ❖ *rolul de locomotivă al industriei prelucrătoare și centrarea evoluțiilor pe tendințele economiei produsului;*

- ❖ *valorificarea resurselor naturale optime pentru agricultură;*

- ❖ *înscrierea în tradiția europeană a proprietății mixte ca suport al economiei sociale de piață;*

- ❖ *înțelegerea intergenerațională.*

Reconstrucția modelului economic

- Adoptarea unei strategii consolidate de configurare a mecanismelor proprii de cuplare naturală a economiei României la **angrenajul economiei europene**:

- *canalizarea economisirii interne, a gospodăriilor și companiilor pentru capitalizarea economiei reale și monetare;*
- *echilibrarea balanței și structurii capitalului în privința **efectelor de bunăstare** progresive asupra populației țării;*
- *creșterea performanței pe palierul **inovării** pentru dezvoltare și cultivarea înclinației antreprenoriale.*

Cheia soluționării

- **De natură politică:**

- ❖ Realizarea **consensului național pe obiectivele de durată** ale dezvoltării economice (*adoptarea cadrului normativ-constituțional pentru evitarea șocurilor electorale asupra ciclurilor economice lungi*).

- **De natură economică:**

- ❖ Rigurozitatea desfășurării proceselor de **convergență reală** cu modelul economic european.

- **De natură socială:**

- ❖ Susținerea emergenței către o structură socială echilibrată, cu o consistentă **clasă de mijloc**.

- **De natură culturală:**

- ❖ Formarea **elitelor naționale** pluridomeniale.

Concluzia?

CE ȘTIM? CE VREM? CE PUTEM?

știm suficient,

dar nu convenim ce ne trebuie!

Vrem multe,

dar nu evaluăm prioritățile!

Putem să avem ce este firesc,

dar ezităm să trecem la treabă!

*„ Toate experiențele istoriei
dovedesc faptul
că nu s-ar fi obținut posibilul
dacă nu s-ar fi încercat
mereu pe lume
imposibilul”*

Max WEBER

**MULȚUMESC
PENTRU
ATENȚIE!**

*Zilele porților deschise
pentru studenții
economisti*

